

JORNADES

VII JORNADES DE LLENGÜES ESTRANGERES, TARRAGONA, NOVEMBRE 2007

REFLEXIONS A L'ENTORN DE LA LLENGUA

√ **Xavier Granell**

“Per què els professors de literatura sempre són considerats pels alumnes com aquelles persones divertides, glamoroses i sensibles a les aportacions estètiques i, per contra, els professors de llengües són considerats persones dures, eixutes i tènicament exigents?” Amb aquesta reflexió començava en Màrius Serra, escriptor i fundador de Verbàlia, “el país dels verbívors”, la seva conferència inaugural de les VII Jornades de Llengües Estrangeres.

Moments abans, el Dr. Jacky Verrier ens donava la benvinguda, tot agraint la constància de l'organització al llarg d'aquests catorze anys a la Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia de la URV, encara percebuda com l'edifici de Magisteri per a molts dels assistents. Deu tenir en Màrius Serra alguna teoria sobre els canvis de noms?

També feia menció a la llarga trajectòria de les jornades el director dels SSTT d'Educació de Tarragona, Sr. Vicenç

Villena, tot remarquant la fidelitat dels assistents i les definia “com un espai d'intercanvi de bones pràctiques educatives i d'exemple de treball en xarxa i col·laboratiu que ha donat suport a un professorat especialista en llengües que massa sovint s'ha vist en situació d'haver de treballar en solitari”. Uns professionals motivats a dedicar-se a les llengües estrangeres perquè, en opinió seva, “participen d'aquest ideal de ciutadà del món, del món que va més enllà del que representa l'ús de la nostra llengua”.

No va dubtar gens el director general d'Innovació, Sr. Joan Badia, en qualificar el professorat de llengües estrangeres de “referents de renovació pedagògica i noves tecnologies” i a les jornades com a “magnífic exemple del que hauria de ser la formació permanent, tant pel que fa referència a la formació permanent del professorat en un sentit global (destinada a Educació Primària, Secundària, Formació d'Adults, TIC, CLIL i Educació Infantil) com perquè suposen un intercanvi

d'experiències i tallers que tenen una vàlua interessant i poden ajudar als companys en la seva tasca diària". Va recordar també el repte que el govern s'ha fixat amb l'objectiu d'avançar per assegurar la introducció de les tres llengües, amb el profund convenciment que aquest repte no es pot assolir sense la col·laboració del professorat de llengües estrangeres, per a qui va prometre continuar incrementant els esforços per fer més activitats de formació lingüística a l'estranger.

Però en Màrius Serra sí que tenia clar què el va motivar a dedicar-se a la Filologia Anglesa: "M'hi vaig apuntar per entendre les lletres de *Talking Heads*, dels *The Cure*... Les llengües no són un sistema de signes sinó que tenen un referent cultural que les fa vives i actives."

Disposat a demostrar aquesta relació entre sistema de signes i referent cultural, i apostant de retruc per una visió de la llengua més "divertida", ens proposà un joc. Va teclejar a la pantalla la següent frase: "Aquesta frase conté tres errors".

Per començar, ningú va dir que el joc consistia en haver de buscar els tres errors, però tothom s'hi va llençar amb desfici. A primer cop d'ull convenim que "frasse" i "herrors" no són paraules ortogràficament correctes. Però, i el tercer error? Aquest es resistia. Si la frase ho deia, bé hi hauria de ser, oi? O potser sí, ja me n'adono, el tercer error és la falsedat de la pròpia frase que predica tres errors quan només n'hi ha dos. Amb aquesta deducció ja podíem descansar.

Amb gran satisfacció havíem trobat els tres errors. Però amb la sobtada sorpresa que en donar per vàlida la frase quedaven vigents, de nou, només els dos primers errors. La frase tornava a ser falsa, amb la qual cosa havíem entrat en un llaç sense fi.

"El llenguatge és un sistema formal, de gran complexitat, però que, a més a més, és tan meravellosament pervers que té el vici d'assemblar-se a la realitat. Aquesta duplicitat és una de les seves grandeses i el seu taló d'Aquil·les", va apuntar en Màrius.

Com a gran exemple de complexitat de la llengua en Màrius va mostrar el llibre de Raymond Queneau titulat en francès *Cent mille milliards de poèmes* i publicat el 1961. Es tracta d'un conjunt de deu sonets que estan impresos en paper gruixut i on s'ha tallat cada línia a l'estil dels llibres de caps-cossos-cames de manera que cada línia del sonet combina amb qualsevol de les altres línies de qualsevol altra pàgina. Amb aquestes premisses, les possibilitats de combinació són 10^{14} (= 100,000,000,000,000) poemes diferents. Es calcula que caldrien 200.000.000 anys per llegir-lo sobre una base de vint-i-quatre hores de lectura diària. "Aquest llibre és un exemple que ens fa rumiar en la potencialitat de la llengua, i que és una potencialitat que tendeix a l'infinit."

Ja en Borges deia que la seva il·lusió com a escriptor era la de posar juntes paraules que abans no ho havien estat mai. "La clau de posar-me a escriure és que mai s'havia produït que ningú abans les hagi posat en aquest ordre."

D'aquesta manera, les paraules actuen amb una potencialitat superior a la del llenguatge musical, el qual meravella per les possibilitats de combinatòria de les seves notes, que sempre produeixen melodies diferents.

No va donar la impressió que les VII Jornades es deixessin impressionar massa per tot aquest potencial de la llengua i aquest any han estat marcades per l'explosió de l'ús de les TIC i dels recursos d'internet aplicats a l'ensenyament de les llengües. Moltes han estat les ponències que han exposat la potencialitat dels recursos de la xarxa per incrementar la motivació dels alumnes, tot aportant interactivitat i personalització en la pràctica educativa. En les presents jornades s'ha constatat un desplaçament del tradicional material manufacturat en favor de materials penjats a la xarxa, així com les facilitats que la xarxa ens dona per publicar les nostres produccions a través de blogs, webquests...

En Màrius insistia en la potencialitat de la llengua i ens mostrava les possibilitats de l'*onomància* (art d'esbrinar el futur tot alterant les lletres que componen una paraula). Així teníem que el *"català"* ens porta sempre *"a l'atac"*, el poble del Montseny anomenat *"tagamanent"* conté el terrible misteri de tenir un *"nen amagat"*, un escriptor anomenat *"màrius serra"* viu amb la permanent amenaça que *"res us rimarà"* i molts maldecaps s'haurien evitat si s'hagués previst que un polític anomenat *"roldán"* podria convertir-se en *"ladrón"*.

La promoció dels temes amb contingut CLIL (Content and Language Integrated Learning) també han tingut un paper destacat en aquestes VII Jornades. S'ha notat l'interès per treure profit d'aquesta nova situació educativa on es pretén donar un salt mortal gens desmereixedor de la gosadia d'en Màrius, tot aconseguint que els alumnes aprenguin contingut i llengua anglesa al mateix temps i sense perdre ni continguts de la matèria triada ni capacitat de comunicació en llengua anglesa.

Enfrascats en jocs de paraules, gramàtica i palindromia, ens adonem que el llenguatge és un ésser mutant. Agafem la paraula *"mòbil"* com a exemple. Si tenim un nen a casa i diem que li hem regalat un *"mòbil"*, ningú pensarà que es tracta d'un tradicional mòbil pel llitet. El llenguatge té una funcionalitat diferenciadora de manera que no és el mateix fer un àpat a un *"menjador"*, a una *"fonda"* o a un *"restaurant"*. No és el mateix anar al *"barber"*, la *"perruqueria"* o tallar-se el cabell a l'*"estilista"*. Ben segur que, com a mínim, la diferència es notarà en la factura. El *"Barri del Raval"* no és altre que el *"Barri Xino"*, al qual han canviat el nom per tal de poder pujar els preus!

El llenguatge és també un ésser viu i dipositari de memòria. Si pugem en un taxi, encara ens volen cobrar la

"baixada de bandera"! Això, abans, era un reflex de la realitat, però avui no hi ha banderes als aparells digitals dels taxis, però bé que te la cobren! El llenguatge ens transmet memòria quan ens referim a *"tirar de la cadena del vàter"*, quan l'acció real actual és la de prémer un botó o una palanca. Ens fa gràcia en els primers moments de l'aprenentatge de la llengua anglesa la dicotomia *"pig" - "pork"*, però és que en les invasions normandes del 1060 els senyors normands només veien el *"pork"* quan els era servit a taula, mentre que els dominats saxons treballaven les granges i convivien amb els *"pigs"*. Una explicació així ben segur que ens evitarà la confusió que ens portaria a demanar un plat de *"pig"* al cambrer del restaurant!

No podria faltar en unes Jornades de Llengües algú que fes una reivindicació de l'error. L'error com a oportunitat d'aprenentatge, l'error com a malson del professor de llengües quan aquest es fossilitza. En Màrius ho va fer, però citant aquells casos còmics que en aquest món global ens aporten les homonímies translingüístiques. Ja ens són familiars aquelles en què una *"cosina"* no sempre ha de ser *"prima"* o que tenir *"pudor"* no sempre equival a un estat de virtut. Però a Barcelona hi ha un autobús turístic anomenat el *"Tomb Bus"*; no creieu que els anglòfons pensaran que els portarà directament al *"cementiri"*? O aquell restaurant que hi ha en passar per la carretera anomenat *"Can Fart"*, no creieu també que es pensaran que fa pudor de *"pet"*? També són igualment destacables aquelles en què l'àvia li diu al seu nét: "No perdís l'autobús, que hauràs de fer *altostop!*" i "Això, nen, són *veginades!*"

Un cop demostrat que la llengua pot ser tan divertida, si més no, com la literatura, era convenient esmentar que per aprendre una llengua cal fer un esforç; que els mètodes que et garanteixen aprendre anglès en deu hores no funcionen; i que, malgrat l'esforç, una llengua és una font de plaer. Però que de les cinc mil llengües existents actualment es considera que a pocs anys vista en quedaran la meitat i que l'esforç per salvar una llengua és, en definitiva, un esforç per salvar el patrimoni cultural que aquesta transmet.